

10 jaar is een mooie tijd	2
Nieuw in 2012 – 2013	3
Hoogbegaafdheid als een levenslange eigenschap	5
Nieuwe cursus in OpenU	7
Wijzigingen in cursus O50411 en O21421	7
Miniconferentie: Leren en doceren in de 21e eeuw	8
Accreditatie in kwadraat	9
Uitgelicht op Studiecoach	10
Virtuele klas	11
Herhaalde oproep deelname cursus Capita selecta	12
Leertraject: Leren en doceren in de 21e eeuw	13
Column Perspectief	14

10 jaar is een mooie tijd

Beste allemaal,

Er is een tijd van komen en een tijd van gaan. Mijn tijd als opleidingsdirecteur Onderwijswetenschappen komt per 1 juli tot een einde.

De visitatiecommissie is dan op bezoek geweest, en dat is een mooi moment om mijn taken als Opleidingsdirecteur over te dragen aan Saskia Brand-Gruwel, jullie allen wel bekend. Weliswaar is het hele proces van rapporteren, hoor en wederhoor, en eindrapportage pas in september voorbij, maar je moet ergens een streep zetten.

Taken overdragen is best raar. Dat gebeurt niet op één specifieke dag, maar begint al lang voor de afgesproken datum en wordt ook uitgesmeerd over een langere periode. Een klein voorbeeldje: de nieuwe studiegids is klaar. Gelukkig bedachten we op tijd dat die per 1 juli uitkomt, en dus onder Saskia's verantwoordelijkheid valt. Er staat nu een voorwoord van Saskia in, maar ik had al weer een opwekkend berichtje voor u geschreven.

Wat ik ga doen? Me met onderzoek en onderwijs bezighouden. Heel precieze afspraken hebben we er nog niet over gemaakt, want ik ga eerst (vanaf 1 oktober, wanneer we de visitatie echt afgehandeld hebben) op sabbatical. Ik trek me in die periode in Turku (Finland) terug. Dat sabbatical is halftime, wat inhoudt dat ik wel gewoon afstudeerders en promovendi blijf begeleiden, zij het op afstand. Bij de komende miniconferentie zal ik dus niet aanwezig zijn. Daarna zien we elkaar verkwikt en vol nieuwe inspiratie terug.

Groetjes,
Els Boshuizen

Bagageband Turku

Villa Hortus, guesthouse Universiteit Turku

Educatorium, werkplek van Els in het najaar.

Nieuw in 2012-2013

WAT IS NIEUW, WAT KOMT ERAAN?

Het afgelopen jaar hebben we een aantal veranderingen voorbereid. Een aantal cursussen is gereviseerd of totaal vernieuwd. Dit zijn zowel cursussen in het schakelprogramma als cursussen uit de Master Onderwijswetenschappen. Daarnaast is het schakeltraject voor mensen met een hbo-opleiding als achtergrond verkort van 9 naar 8 cursussen. Tevens hebben we het afgelopen jaar rondom een aantal cursussen Sprints georganiseerd. Studenten hebben dan de mogelijkheid om in een korte tijd en samen met anderen in een groep volgens een vast tijdpad een cursus af te ronden. Deze Sprints worden komend jaar systematisch ingepland en heten vanaf dan Open Universiteit Extra - OUX. Naast het studeren voor het behalen van een masteropleiding is het ook mogelijk kortere leeractiviteiten in te brengen in het 'Leertraject: leren en doceren in de 21e eeuw' en deze te certificeren. Deze verschillende veranderingen lopen we samen met u door.

Per 1 juli draagt prof.dr. Els Boshuizen het stokje over aan prof.dr. Saskia Brand-Gruwel, de nieuwe opleidingsdirecteur.

Schakelprogramma

Het schakelprogramma voor mensen met een wo-opleiding als achtergrond verandert in die zin dat de cursus Sociale psychologie (S09241) voor studenten die per 1-7-2012 officieel starten, vervalt. Nieuw is de cursus Informatievaardigheden voor sociale wetenschappers (O40311). Deze keuze is gemaakt omdat blijkt dat het zoeken, vinden, beoordelen, selecteren en verwerken van informatie en het hantieren van de nieuwste zoek-strategieën gebruikmakend van allerlei databases een vaardigheid is die ook voor wetenschappelijk opgeleide studenten toch voor verbetering vatbaar is. Van een goede beheersing van deze complexe generieke vaardigheid zal de student gedurende de gehele opleiding veel plezier hebben, want bij elke cursus zal de vaardigheid nodig zijn. Verder is de cursus Onderwijswetenschap (O17321) vernieuwd. In deze cursus wordt nu het boek Onderwijskunde als ontwerpwetenschap (Valcke, 2010) gebruikt. Dit boek wordt ook gebruikt in de eerste cursussen van de masteropleiding (Visies op onderwijswetenschappen, (O50411) en Ontwerpen van leersituaties: theoretische kaders (O21421), zodat er een mooie koppeling wordt gerealiseerd. Het schakelprogramma voor mensen met een hbo-opleiding als achtergrond is teruggebracht van 9 naar 8 cursussen. Ook in dit programma is de cursus Sociale psychologie (S09241) per 1-7-2012, voor nieuwe studenten komen te vervallen. De cursus Onderzoekspracticum: Literatuurstudie (S22231) wordt in dit programma vervangen door de cursus Informatievaardigheden voor sociale wetenschappers (O40311). In dit programma is de cursus Wetenschapsleer (C01221) vervangen door de cursus Grondslagen van psychologie: filosofie (S37211).

Nieuw in 2012-2013

vervolg...

Masterprogramma

De veranderingen in het curriculum van de master betreffen cursusrevisies en twee nieuwe cursussen in de gebonden keuzeruimte. De cursus Project onderwijswetenschappen (O35431) uit de gebonden keuze komt te vervallen, aangezien de Capita selecta onderwijswetenschappen cursussen kunnen worden ingevuld met het uitvoeren van een meer ontwerpgericht project of met een onderzoeksproject. Verder is de cursus E-learning (O28421) uit het aanbod genomen. Deze cursus is vervangen door de nieuw ontwikkelde cursus Digitale media en leren (O28431). Deze cursus sluit aan bij de nieuwste inzichten op dit gebied. Ook is er een nieuwe cursus aan het aanbod in de keuze toegevoegd, namelijk de cursus Online masterclasses (O29411). In deze cursus kunnen studenten 6 online masterclasses, die worden verzorgd door experts van het Centre for Learning Sciences and Technologies, volgen en inbrengen in deze cursus. Tot slot vervalt de cursus Evaluatie van onderwijsinnovaties (O42411) uit het keuzedeel.

Wat betekenen deze veranderingen voor u?

Heeft u voor een eerder genoemde schakel- of mastercursus ingeschreven die nu uit het aanbod gaat, dan kunt u die cursus nog tot en met 30 juni 2013 afsluiten met een tentamen. Die cursus wordt dan automatisch ingebracht in uw studiepad in plaats van de nieuwe cursus. Het certificaat van de cursus Evaluatie van onderwijsinnovaties (O42411) kan ingebracht worden voor de cursus Capita selecta onderwijswetenschappen 2 (O44411) en het certificaat van de cursus E-learning voor de cursus Digitale media en leren (O28431).

Intake voor deelname aan OUX open gesteld

U heeft nu de gelegenheid om op 1 september 2012 te starten met het eerste blok bestaande uit onderstaande modules die in 12 maanden bestudeerd worden.

Masteropleiding Onderwijswetenschappen 1

September – November	O21421 Ontwerpen van leersituaties: theoretische kaders
November – Januari	O22421 Methoden en strategieën voor onderwijsontwerpen
Januari – April	O27411 Onderwijsonderzoek: methodologie
April – Juni	O23421 Ontwerpen van onderwijs en opleidingen

Samen met een groep medestudenten bestudeert u tegelijkertijd en in een zelfde tempo deze modules. Ook wordt er op hetzelfde tijdstip tentamen afgelegd. Om u verder tijdens het studietraject te stimuleren en helpen uw planning te halen wordt u het hele jaar in een studiegroep gevolgd en begeleid door een tutor.

Intake

Vanaf dit moment (tot en met 10 augustus) is het mogelijk u daadwerkelijk aan te melden als deelnemende student aan OUX. Rechtstreeks inschrijven voor OUX is in deze pilot nog niet mogelijk, wij willen graag eerst kennis met u maken door middel van een intakegesprek. In dit gesprek komen uw motivatie, uw studiehistorie en de wederzijdse verwachtingen van uw deelname aan OUX ter sprake. Meer informatie over OUX en de mogelijkheid om een intakeformulier te versturen vindt u op www.ou.nl/oux.

Ook is het mogelijk om voor een of meer van de vier genoemde cursussen los in te schrijven. We noemen het dan 'Sprint'. Heeft u belangstelling voor een losse sprint dan kunt u dit via onderwijswetenschappen@ou.nl (onderwerp: sprint O...) aan ons doorgeven.

Leertraject: leren en docenten in de 21e eeuw

Het leertraject is een traject dat een looptijd heeft van een jaar en op elk willekeurig moment kan worden gekocht. Gedurende een jaar kunnen door mensen die géén master volgen onder meer verschillende online masterclasses gevolgd worden en heeft men toegang tot allerlei bronmateriaal. Met behulp van deze bronnen en materialen kan men zelf leeractiviteiten ontplooiën en deze aan het einde van het jaar verzilveren door een certificaat aan te vragen voor het aantal studie-uren dat is geïnvesteerd.

Over al deze vernieuwingen vindt u informatie op openu.nl.

Hoogbegaafdheid

ALS EEN LEVENSLANGE EIGENSCHAP?

Luc Kumps is vader van een zoon en burgerlijk ingenieur. Hij verwierf zijn eerste kennis over leervoorsprong door intensieve zelfstudie en contacten met onderzoekers in binnen- en buitenland. In 2004 richtte hij samen met een andere ouder en een zorgleerkracht de werkgroep EduRatio op. EduRatio richt zich vooral op scholen en verspreidt informatie over leervoorsprong. Onder meer bij het Centrum Nascholing Onderwijs van de Universiteit Antwerpen verzorgt EduRatio daarover bijscholingscursussen.

Janneke Dullemond heeft twee zoons en is educatief medewerkster in de openbare bibliotheek.

Naar aanleiding van de schoolproblemen van haar zoons volgde ze een pabo-opleiding. In 2009 deed zij een afstudeeronderzoek naar de verborgen leervoorsprong in haar stageklas. Zonder voorselectie op kenmerken of prestaties, legden de leerlingen toetsen af bestemd voor hogere niveaus. De resultaten waren opzienbarend en nodigden uit tot verder onderzoek.

In 2010 besloten Luc en Janneke zich te professionaliseren en begonnen met het schakelprogramma voor de master Onderwijswetenschappen aan de Open Universiteit.

We leerden elkaar 10 jaar geleden kennen op internet. Allebei hadden we kinderen die de voor hun leeftijd bestemde leerstof ver achter zich hadden gelaten, en daardoor in problemen waren gekomen. Noemden we die situatie toen al een leervoorsprong? Nee. We waren in die tijd actief in de kringen van ouders van hoogbegaafde kinderen. Kinderen die, na het afleggen van een IQ-test, officieel anders waren bevonden dan gewone kinderen. Echt gelukkig waren we niet met die kwalificatie, maar het label gaf toegang tot onderwijsaanpassingen die ze hard nodig hadden. Toch knaagde er wat. Onze kinderen waren weliswaar duidelijk outliers, maar was het wel juist om kinderen op deze manier in categorieën in te delen? Behoorden onze kinderen werkelijk tot een bepaald mens-type zoals de op internet circulerende kenmerkenlijstjes ons wilden doen geloven? Waren er niet genoeg gewone kinderen die zich ook verveelden op school, omdat ze veel van de aangeboden leerstof al beheersten? En die kenmerken, hoorden die echt bij elkaar en hoorden die bij een hoge intelligentie? Wij doken in de vele boeken en artikelen die de laatste decennia verschenen waren over hoogbegaafdheid en gifted education. Uit met name Engelstalige literatuur werd ons duidelijk, dat ook wetenschappers betwijfelden of het wel zinvol was om kinderen levenslang te labelen met een alomvattend persoonskenmerk, als toegangsbewijs tot aangepast onderwijs. Vanaf het eind van de twintigste eeuw kwamen steeds meer onderzoekers tot de conclusie dat maatregelen zoals versnellen, compacten en verrijken hard nodig waren, maar niet in de vorm van een aanbod voor 'de hoogbegaafden'. Het idee dat er zo'n categorie mensen te onderscheiden was kwam op losse schroeven te staan. Professor Karen Rogers, University of St. Thomas in Minneapolis, waarschuwde in 2003 bijvoorbeeld 'We should no longer even be thinking about 'a program' in gifted education for which testing is required to 'get in'. Rather, we should be thinking about how to collect a variety of information on individual children in order to best match their demonstrated needs with any of a variety of options our particular setting can offer.' (Rogers, 2003, p. 319). James Borland, hoogleraar in het Department Curriculum and Teaching, Columbia University, publiceerde een artikel met de verrassende titel 'Gifted education without gifted children: The case for no conception of giftedness' (Borland, 2005). Ook Joseph Renzulli stelde zijn inzichten bij. Hij was de grondlegger (1978) van het bekende model met drie snijdende cirkels, die ieder een eigenschap vertegenwoordigden (hoge intelligentie, creativiteit en doorzettingsvermogen). Twintig jaar later kwam hij tot de conclusie '[...]

Luc Kumps

Janneke Dullemond

Hoogbegaafdheid als een levenslange eigenschap?

vervolg...

we must reexamine identification procedures that result in a total preselection of certain students and the concomitant implication that these young people are and always will be 'gifted' (Renzulli, 1998). Later stelde hij voor om leerlingen te selecteren op basis van het aangeboden curriculum in plaats van persoonskenmerken (Renzulli, 2005).

In de tijd dat hoogbegaafdheid op de agenda kwam te staan in het Nederlandse en Vlaamse onderwijs, namen wij, geïnspireerd door deze moderne inzichten, juist afscheid van dat begrip. Liever richtten wij ons op het opsporen van een mogelijke leervoorgrond bij in principe alle leerlingen, ongeacht welke persoonskenmerken dan ook. Bij een leervoorgrond gaat het niet om iemands eigenschappen, maar om diens situatie. Een domeinspecifieke en in principe tijdelijke positie van een leerling ten opzichte van het onderwijsaanbod. Bij deze visie hoort een krachtig diagnostisch instrument. Om een leervoorgrond op te sporen werd veertig jaar geleden *above level testing* ontwikkeld: afname van genormeerde toetsen, bestemd voor en genormeerd op groepen van oudere leerlingen. Deze methode biedt veel mogelijkheden. Zij kan bijvoorbeeld de soms grote onderlinge niveauverschillen tussen leerlingen in kaart brengen. *Above level testing* verschaft bovendien, in tegenstelling tot bijvoorbeeld een IQ-test, informatie die rechtstreeks verband houdt met het curriculum: de voorkennis komt in beeld. In 2010 startten wij met onze studie *Onderwijswetenschappen*. Het was boeiend om kennis te maken met principes uit de onderwijskunde en leerpsychologie. Zo leerden we hoe belangrijk het voor iedere leerling is om nauwkeurig aan te sluiten bij diens voorkennis, wanneer nieuwe leerstof wordt aangeboden. Waarom waren wij in boeken en artikelen over hoogbegaafdheid dat begrip maar zelden tegengekomen? Ook verwierven we kennis en onderzoeksvaardigheden waarmee we bestaande onderzoeksliteratuur kritisch leerden beoordelen. De onderwerpen hoogbegaafdheid en leervoorgrond konden we hierdoor ook tegen een wetenschappelijke meetlat leggen.

In *Modulair* van mei 2012 stelt columnist Stuuftje van Vulpen het wetenschappelijk gehalte van enkele workshops van Studiecoach ter discussie. We kunnen ons vinden in deze kritiek, wij maken ons ook zorgen. De Open Universiteit biedt sinds dit jaar workshops Hoogbegaafdheid aan. Studenten die zichzelf herkennen in een aantal kenmerken die op hoogbegaafdheid zouden kunnen duiden, zijn welkom om samen met lotgenoten hun studieproblemen in deze context te bespreken. Door deze workshop aan te bieden, draagt de universiteit de boodschap uit dat hoogbegaafdheid een levenslange persoonseigenschap is, die problemen kan veroorzaken. Naar onze mening begeeft de universiteit zich hier op glad ijs. Wij deelden onze zorgen met Els Boshuizen, en zij nodigde ons uit om hier onze argumenten uiteen te zetten. Lange tijd is geprobeerd het construct hoogbegaafdheid als een levenslange eigenschap te operationaliseren: een combinatie van een hoge intelligentie en bepaalde persoonlijkheidskenmerken.

Volgens de huidige inzichten is intelligentie echter ontwikkelbaar en geen stabiele trek. Sternberg (2005) bijvoorbeeld stelt dat capaciteiten in onze tijd niet meer als potentie gezien moeten worden: '[...] the conception of abilities as fixed or even as predetermined is an anachronism' (p. 27). Ook de relatie tussen intelligentie en persoonlijkheidskenmerken is discutabel. Zo vonden Zeidner en Shani-Zinovich (2011) bijvoorbeeld geen significante correlatie tussen IQ en bijvoorbeeld de Big Five.

De workshop die de OU aanbiedt werkt met een omschrijving van hoogbegaafdheid waarin studenten zich kunnen herkennen. Zij worden uitgenodigd hun motivatie- en andere studieproblemen hieraan toe te schrijven. Helpt hen dat om de problemen te overwinnen? Wij betwijfelen het en we verwachten op termijn zelfs averechtse effecten. De attributietheorie (Weiner, 2005) leert ons dat het onverstandig is om studenten hun problemen te laten toeschrijven aan interne, stabiele en oncontroleerbare factoren. Ook onderzoek naar impliciet theorieën of ability (Dweck, 1999) toont aan dat het gevaarlijk is om mensen te doen denken dat zij een aangeboren persoonskenmerk bezitten.

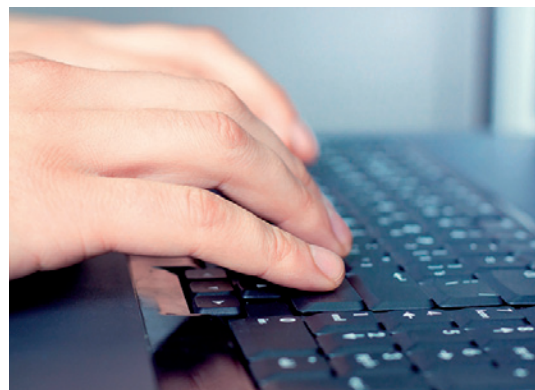
De Open Universiteit schetst op openbare pagina's een amateuristisch beeld van zichzelf door deze hulp aan te bieden bij studieproblemen. Dit beeld komt niet overeen met de onderwijspraktijk aan de universiteit, waarin evidence-based practice centraal staat. Wij hebben de faculteiten Psychologie en Onderwijswetenschappen leren kennen als degelijk: studenten worden er onderwezen in wetenschappelijke competenties. Op dit moment staat de kwaliteit van het hoger onderwijs volop ter discussie. Is het niet belangrijker dan ooit dat de Open Universiteit zich profileert als een volwaardige wetenschappelijke instelling, door in al haar geledingen de wetenschappelijke standaarden hoog te houden?

Referentielijst

- Borland, J. H. (2005). Gifted education without gifted children: The case for no conception of giftedness. In R. J. Sternberg & J. E. Davidson (Eds.), *Conceptions of giftedness* (pp. 1-19). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Dullemond, J. (2009). In plaats van hoogbegaafd. *Een onderzoek naar de verborgen leervoorgrond in een reguliere klas*, Hogeschool InHolland / Digipabo, Den Haag. Geraadpleegd op <http://eduratio.be/dullemond2009.pdf>
- Dweck, C. S. (1999). *Self-theories - their role in motivation, personality, and development*. Philadelphia, PA: Psychology Press.
- Renzulli, J. S. (1978). What Makes Giftedness? Reexamining a Definition. *Phi Delta Kappan*, 60(3), 180-184,261.
- Renzulli, J. S. (1998). Three-Ring Conception of Giftedness. In S. M. Baum, S. M. Reis & L. R. Maxfield (Eds.), *Nurturing the gifts and talents of primary grade students*. Mansfield Center, Conn.: Creative Learning Press.
- Renzulli, J. S. (2005). *Equity, excellence, and economy in a system for identifying students in gifted education: a guidebook*. Storrs, Conn.: National Research Center on the Gifted and Talented, University of Connecticut.
- Rogers, K. B. (2003). A Voice of Reason in the Wilderness. *Journal for the Education of the Gifted*, 26(4), 314-320. doi: 10.4219/jeg-2003-303
- Sternberg, R. J. (2005). Intelligence, competence, and expertise. In A. J. Elliot & C. S. Dweck (Eds.), *Handbook of competence and motivation* (pp. 15-30). New York: Guilford Press.
- Weiner, B. (2005). Motivation from an attribution perspective and the social psychology of perceived competence. In A. J. Elliot & C. S. Dweck (Eds.), *Handbook of competence and motivation* (pp. 73-84). New York: Guilford Press.
- Zeidner, M., & Shani-Zinovich, I. (2011). Do academically gifted and nongifted students differ on the Big-Five and adaptive status? Some recent data and conclusions. *Personality and Individual Differences*, 51(5), 566-570. doi: 10.1016/j.paid.2011.05.007

Nieuwe cursus in OpenU

Er is een nieuwe cursus in OpenU beschikbaar: Onderwijswetenschappen studeren in OpenU (openu.nl/web/studeren-in-openu). De cursus helpt u op weg met OpenU als gereedschap voor uw studie aan onze faculteit. Deze cursus kent een studielast van ongeveer 10 uur en is weliswaar niet verplicht, maar zeer aan te raden als u goed wilt werken met de voorzieningen (werkplek & leeromgeving), die u tijdens uw studie bij onderwijswetenschappen gebruikt.

Wijzigingen

Visies op onderwijswetenschappen (O50411)

Op basis van de eerste studentenevaluatie van de cursus (veldtoets), tentamenanalyses en ervaringen van docenten is besloten per 1 juli 2012 het toekennen van het bonuspunt af te schaffen. Peer-feedback blijft een onderdeel van het beoordelingskader. De voorgenomen wijzigingen in het beoordelingskader zijn per 1 juni 2012 zichtbaar in de cursusomgeving.

Ontwerpen van leersituaties: theoretische kaders (O21421)

Naar aanleiding van cursusevaluaties met studenten (SEIN), tentamenanalyses en docentenervaringen en in verband met het opnemen van de cursus O21421 in het OUX aanbod in studiejaar 2012-2013, acht het cursusteam aanpassingen in de formulering van de tentamenopdracht en de beoordelingscriteria noodzakelijk.

De voorgestelde wijzigingen zullen per 1 juli 2012 in de cursusomgeving zichtbaar worden gemaakt en per 1 juli 2012 van kracht zijn. Ze zullen uitsluitend betrekking hebben op de nieuw (na 1 september 2012) in te dienen voorstellen voor de tentamentaak en de uitwerking van deze tentamentaak.

Colofon

E-schrift

is een uitgave van de masteropleiding Onderwijswetenschappen van de Open Universiteit. Het verschijnt tweemaal per jaar en is bestemd voor studenten en alumni van de masteropleiding.

Aanmelden

onderwijswetenschappen@ou.nl

Bijdrage en reacties

maaike.hendriks@ou.nl
ine.verstappen@ou.nl

Basisontwerp

Team Visuele Communicatie
Open Universiteit

Miniconferentie

LEREN EN DOCEREN IN DE 21E EEUW

5 oktober 2012, 11.00-17.00 uur
Open Universiteit, Heerlen

Voor wie is de conferentie bedoeld?

Deze conferentie richt zich op docenten en management van onderwijsinstellingen van basisonderwijs en voortgezet onderwijs (VMBO tot VWO), MBO en HO. Studenten Onderwijswetenschappen van de Open Universiteit kunnen de conferentie inbrengen in de cursus Trends en ontwikkelingen in onderwijswetenschappen (O31421).

Waar gaat het over?

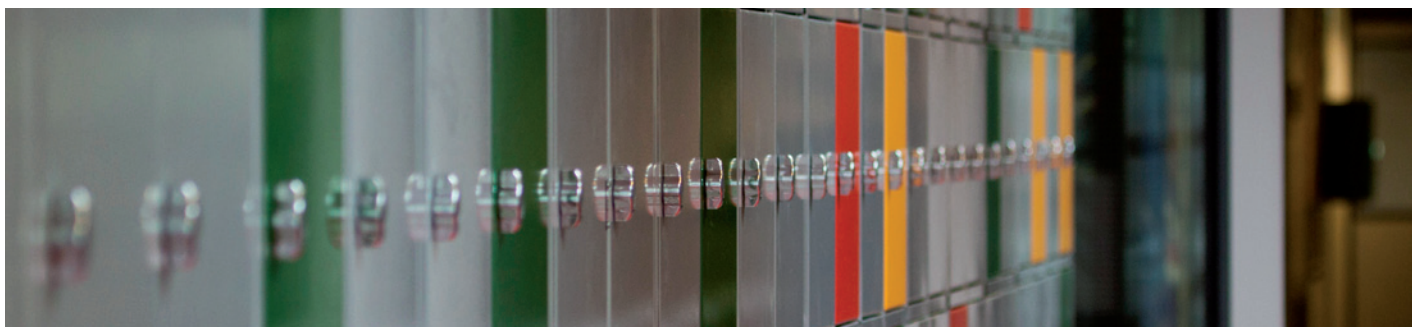
Tijdens de conferentie 'Leren en doceren in de 21e eeuw' wordt ingegaan op de wijze waarop technologie kan worden ingezet om het pedagogisch didactisch handelen van de docent te verrijken en het leren van leerlingen en studenten te bevorderen. Best practices die op hun waarde zijn getoetst passeren de revue en u kunt 'hands on' tijdens de markt zelf ervaren hoe technologie kan worden ingezet. Om technologie in het onderwijs een stap verder te brengen is het professionaliseren van docenten belangrijk. Er zal daarom ook aandacht besteed worden aan het inrichten van professionaliseringstrajecten die door gebruik van technologie aansluiten bij de leerbehoeften van docenten ten aanzien van het bevorderen van leerprestaties van leerlingen middels technologie en de wijze waarop het management van instellingen dit kan faciliteren.

De dag wordt afgesloten met de oratie van prof. dr. Saskia Brand-Gruwel, opleidingsdirecteur Onderwijsinstituut Onderwijswetenschappen CELSTEC

Meer informatie is vanaf 1 juli 2012 via OpenU.nl beschikbaar.
Inschrijving is vanaf die datum op de website mogelijk.

Accreditatie in kwadraat

Mijn naam is Maritza Gerritsen. Ik ben 36 jaar en studente aan de Master Onderwijswetenschappen. Momenteel heb ik mijn schakelprogramma en de eerste twee cursussen van de master afgerond. Ik combineer mijn master met een fulltimebaan als docent bij de opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening aan de HAN. Ook ben ik daar lid van de examenadviescommissie en coördinator van de propedeuse en om die reden ben ik ook bij onze accreditatie betrokken. Volgend voorjaar zijn we weer aan de beurt en zoals altijd levert dit veel drukte en spanning op. Want het zou maar zo zijn dat je niet geaccrediteerd wordt...

Toen het verzoek van de OU kwam om zitting te nemen als studentlid bij de proefvisitatie en de uiteindelijke accreditatie-ronde van de Master Onderwijswetenschappen, had ik net de datum van onze eigen proefvisitatie genoteerd en ik vond het eigenlijk meteen een goed idee om ook bij de OU aan te sluiten. Inmiddels zijn beide proefvisitaties achter de rug en gaat de OU richting de definitieve beoordeling op 18 juni aanstaande. Hoe ik dit ervaren heb lees je in dit verslag.

Waar ik bij onze eigen proefvisitatie behoorlijk nerveus was, ging ik naar de OU met het gevoel van een 'dagje uit naar Heerlen.' Eerst ruim een uur in de Veoliaboemel naar Sittard en dan nog even doorstomen naar Heerlen. De kritische zelfreflectie in mijn tas en ook nog een studieboek, want de rustige momenten in de trein zijn wat mij betreft onmisbaar voor een OU-student. Met een drukke baan en een druk gezin zitten mijn dagen goed vol. Waarom dan toch twee keer een dag vrijmaken voor de accreditatie van de Master Onderwijswetenschappen?

Als eerste om eens een kijkje in de keuken te kunnen nemen van een andere opleiding. Zowel de kritische zelfreflectie als het voorbereidend Skypegesprek met prof.dr. Els Boshuizen gaven me een goede indruk van de grondigheid waarmee de OU deze accreditatie aanpakt. Een indruk die overigens ook past bij mijn ervaringen als student aan de OU. Ik ben erg positief over de opleiding en weet dat oordeel ook te onderbouwen. En dat is juist waar het bij de studenten, die aan onze eigen visitatie, meedoen nog wel eens aan schort. Zij hebben niet altijd door hoe zwaar hun opmerkingen wegen voor een accreditatiepanel. Ik bedenk in de trein weer dat we ze daar echt beter op moeten voorbereiden. Misschien is het ook een idee om de onderwijsmanager van tevoren met ze te laten skypen.

En vooral duidelijk maken dat kritisch zijn mag, maar dat je er wel uitleg bij moet kunnen geven. Een opmerking als: 'ik heb in het eerste jaar geen ander beroepsbeeld ontwikkeld' komt heel anders over als je weet dat desbetreffende student al jaren in het werkveld van maatschappelijk werker werkt. Maar als die student dat er niet bij vertelt kan een accreditatiecommissie er natuurlijk iets heel anders van denken en verschijnt er zomaar in het rapport dat de opleiding geen goed beroepsbeeld creëert bij studenten in het eerste jaar. Dat mag zowel bij mijn eigen opleiding, als bij de accreditatie van de master niet gebeuren, vind ik en met enige eigendunk denk ik hier een bijdrage aan te kunnen leveren.

Enfin, ontspannen kom ik aan bij het gebouw van de OU. Het is lekker weer en ik word hartelijk ontvangen. Ik ontmoet de medestudenten die straks aan dezelfde gespreksronde meedoen. Zij zijn al bijna klaar en met hun thesis bezig, wat een lekker gevoel moet dat zijn! Het is eigenlijk heel leuk om hier eens te zijn, mijn studiebegeleider 'live' te ontmoeten, maar ook de docent van de module Actief leren waar ik zo veel opbouwende feedback van kreeg. Mooi om te zien hoe deze mensen hun best doen om een goede weergave van de opleiding te geven.

Accreditatie in kwadraat

vervolg...

Ik herken het, de spanning voordat je zelf in gesprek gaat met de commissie en word er zowaar door aangestoken. Bij onze eigen proefvisitatie was ik vooral bang dat er vragen gesteld zouden worden die ik niet wist te beantwoorden. Als examenadviescommissie hebben we een grote verantwoordelijkheid rondom de toetsing, maar tegelijkertijd is het heel moeilijk om alles onder controle te houden als je bij een opleiding werkt die zo groot is als de mijne. Dat maakte dat ik niet zo zeker de proefvisitatie inging als nu bij de OU, waar me als student niet zoveel kan gebeuren. Maar toch, tegenover al die hoge pieken zitten geeft wel een sfeer van spanning.

En passant registreer ik wel dat we in een prettige ruimte zitten. Half ronde opstelling, zodat ik zowel mijn medestudenten als de commissie goed kan zien. Moet ik even aan mijn baas doorgeven, want dat deden wij bij onze proefvisitatie niet goed, vond ik.

Het gesprek verloopt prettig. De vragen zijn logisch, adequaat en we weten ze goed te beantwoorden vind ik. Onze kritische noot over de statistiekkennis die gevraagd wordt om het schakelprogramma goed te kunnen doorlopen wordt gehoord.

We proberen allemaal zorgvuldig te zijn in ons oordeel en dat valt de commissie ook op, evenals het enthousiasme over de opleiding wat in de basis aanwezig is bij ons alle drie. En dat is precies wat ik wilde weergeven. Net als bij onze eigen accreditatie overigens. Ook daar vind ik het de kunst om over te brengen dat we een goede opleiding hebben en dat onze studenten zich met recht Bachelor Maatschappelijk Werk en Dienstverlening mogen noemen na hun afstuderen. Net zoals ik me, hopelijk over een jaartje, met recht Master of Science in de Onderwijswetenschappen zal noemen. Met recht, want geschoold en gevormd door een opleiding die het zowel op organisatie als op inhoud goed doet. Nu maar hopen dat op 18 juni bij de OU en volgend voorjaar bij mijn eigen opleiding, de accreditatiecommissie het met me eens is.

Bij een lekkere kop koffie met Limburgse vlaai praten we nog wat na. De docenten zijn blij met hoe wij het gedaan hebben en met een tevreden gevoel keer ik huiswaarts. Misschien kan ik nog even verder met statistiek als de trein niet te druk is...

Uitgelicht op Studiecoach

Op studiecoach (openu.nl/web/leren/studiecoach) zijn naast studietips ook cursussen te vinden zoals de cursus speedreading oftewel snellezen.

Speedreading

Is een interactieve cursus, die bestaat uit 4 modules van elk een half uur. Daarin worden alle snelleestechneken behandeld, oefeningen gedaan en tevens wordt je vooruitgang getest.

De 4 modules zijn:

1. De basis
2. Oogfixaties
3. Tekstbegrip
4. Complete teksten

Je leestempo verdubbelt en je tekstbegrip wordt hoger.

Wil je meer info over speedreading (snellezen) ga naar www.ou.nl/speedreading

Virtuele klas nieuws

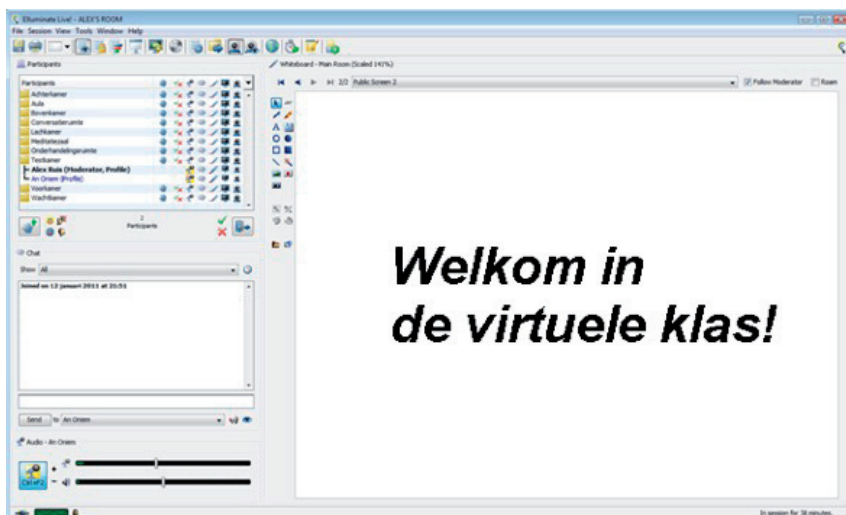
MINICOLLEGES STRUIKELTHEMA'S

Op 14 mei, 18 en 21 juni 2012 verzorgt Kim Dirkx, docente van de cursus Leren en ontwikkeling (O18321) een drietal minicolleges over struikelthema's in de cursus. Naast studenten van de cursus van 018 zijn ook studenten van de cursussen Visies op onderwijswetenschappen (O50411) en Ontwerpen van leersituaties: Theoretische kaders (O21421) uitgenodigd om deel te nemen aan deze minicolleges.

Het eerste minicollege op 14 mei over Leertheorieën, ontwikkelingstheorieën en instructietheorieën is door een groep van 40 studenten enthousiast ontvangen.

Het volgende minicollege zal plaats vinden op 18 juni en zal ingaan op de vraag 'Wat zijn kennistheorieën en waar komen ze vandaan?'. Het derde en laatste minicollege zal plaatsvinden op 28 juni en daarin bespreekt Kim met de deelnemers het verschil tussen leren en ontwikkeling.

De sessies starten om 19.00 uur en duren een halfuur (20 minuten uitleg + 10 minuten tijd voor vragen). Mocht u de uitnodiging of het minicollege gemist hebben en wilt u toch de minicolleges volgen? Stuur dan een e-mail aan Ingrid.Jonkman@ou.nl

MAANDELIJKS SPREEKUUR

Vanaf juni 2012 start het maandelijkse spreekuur in de cursus Visies op onderwijswetenschappen (O50411). In de eerste week van de maand op een wisselende dag tussen 20.00 uur en 20.45 uur kunnen studenten in de virtuele klas terecht met vragen over opdrachten. Regelmatig zullen ook minicolleges worden georganiseerd.

Aankondigingen treft u aan in de cursusomgeving. De eerste sessie staat op maandag 4 juni 2012 gepland.

Herhaalde oproep voor deelname

CURSUS CAPITA SELECTA (O44411)

Aanmelden	vóór 10 juni 2012 via onderwijswetenschappen@ou.nl (bij onderwerp invullen: Capita selecta O44411, beschrijf reden voor belangstelling en uw studentnummer. Uitnodiging voor deelname volgt)
Voorkennis	U dient tenminste 4 modules van het masterprogramma te hebben afgerond
Start	13 juni met een virtuele startbijeenkomst
Looptijd	van 11 juni tot 1 oktober 2012
Begeleiding	prof.dr. Els Boshuizen

Achtergrond van de oproep

Jaarlijks viert de Open Universiteit de dag van haar oprichting: de Dies Natalis, kortweg Dies. Dit jaar vindt dit plaats op maandag 24 september. Het thema van de Dies zal zijn Verandering, in de arbeidsmarkt, in het onderwijs, etc.

Als flankerende activiteit bij de Dies zal een Capita Selecta worden georganiseerd met als titel:

Opleiden voor verandering: uitdagingen en mogelijke antwoorden

Het probleem: Leerlingen en studenten die op dit moment worden opgeleid zullen op korte termijn komen te staan voor uitdagingen waarop het onderwijs dat ze genieten of genoten hebben geen pasklaar antwoord heeft. Het antwoord dat het onderwijs daarop bedacht heeft is 'Leren leren'. Om komende ontwikkelingen en veranderingen het hoofd te kunnen bieden, moeten studenten zelf hun leerbehoeften in kaart kunnen brengen en materialen kunnen vinden die daarbij passen. Dit wordt meestal aangeduid met de term 'zelf-gestuurd leren'.

Het is echter sterk de vraag of dit een oplossing is voor het geconstateerde probleem.

- 1) Het is de vraag of de manier waarop leervaardigheden in standaardcurricula vorm krijgen wel goed voorbereiden voor die mogelijke toekomstige behoeften. En zo nee, zijn er mogelijkheden om dit te verbeteren?
- 2) Het is bovendien de vraag of er voor alle leerbehoeften pasklare materialen gevonden kunnen worden. Vooral bij leerbehoeften die ontstaan door veranderingen in de maatschappij of in het vak ligt het voor de hand dat die pasklare materialen er nog niet zijn, en dat een aantal voorlopers in het betreffende vakgebied dat eerst moet ontwikkelen. Wat weer de vraag oproept of iedereen daarop wel kan gaan zitten wachten, of dat er andere wegen moeten worden gezocht.

Werkwijze

Deze twee vragen staan centraal in de voorgestelde Capita Selecta. Afhankelijk van de grootte en de samenstelling van de groep deelnemers en hun herkomst zullen we achtereenvolgens die twee vragen bij de kop pakken, of deelt de groep zich in tweeën en verdeelt de vragen. Op 13 juni wordt een virtuele startbijeenkomst gehouden waarbij iedere deelnemer een voorbeeld inbrengt. Voorbeelden zullen worden getypeerd en besproken in theoretische termen. Daarna maken we afspraken over het vervolg.

Twee virtuele tussenbesprekingen; overige communicatie via blogs en forum (OpenU).

Output: gezamenlijke wiki over deze onderwerpen (OpenU); gezamenlijk advies aan de OU over hoe deze problemen van invloed kunnen zijn op de onderwijsvragen aan de OU, en hoe daarop in het onderwijs kan worden ingespeeld. Individueel verslag over implicaties voor het eigen domein van de student en een reflectieverslag over aanpak.

Link met de aanpak van de Dies: Pakkende statements uit de wiki en uit (tussen)producten zullen op verschillende manieren in beeld worden gebracht tijdens de Dies: collages met foto's met tekstballonnen, lopende teksten; geen geluid.

Els Boshuizen

Leertraject

LEREN EN DOCEREN IN DE 21E EEUW

Met het leertraject 'Leren en doceren in de 21e eeuw' wil de Open Universiteit belangstellenden faciliteren bij te blijven op het vakgebied van onderwijs en opleiden. Dit leertraject is dan ook vooral interessant voor alumni Onderwijswetenschappen, of voor anderen die geen universitaire opleiding op het gebied van onderwijskunde (meer) willen volgen.

Het leertraject 'Leren en doceren in de 21e eeuw' geeft professionals, werkzaam op het gebied van onderwijs en opleiden, de kans om op een flexibele en betaalbare manier op de hoogte te blijven van de laatste inzichten en ontwikkelingen in hun vakgebied. De Open Universiteit is de eerste onderwijsinstelling in Europa die docenten, opleiders, onderwijsmanagers en adviseurs de mogelijkheid biedt om op deze manier een leven lang leren vorm te geven.

Online masterclasses vormen het hart van het leertraject. Deelnemers kiezen zes masterclasses naar keuze uit een overzicht. Daarmee kunnen zij zelf een uitstroomprofiel kiezen, bijvoorbeeld op het gebied van leren en cognitie of leren en digitale media. Een online masterclass duurt een week en bestaat uit verschillende leeractiviteiten zoals een live online sessie waar een expert over het betreffende thema wordt geïnterviewd en deelnemers via de chat vragen kunnen stellen. Online paperpresentaties van promovendi en opdrachten maken ook deel uit van een online masterclass. Voorbeelden van online masterclasses zijn:

- het effectief gebruik van tablets voor leren of
- het vermijden van cognitieve belasting in het onderwijs.

Afnemers van een leertraject krijgen toegang tot alle digitale materialen van Onderwijswetenschappen. Ook elders uitgevoerde leeractiviteiten kunnen afnemers van een leertraject gewaardeerd krijgen.

De inhoud van de zelf ingebrachte leeractiviteiten is uiteraard relevant voor het leertraject. CELSTEC vraagt daarbij ook naar een aantoonbare leerprestatie. Stel, een docent heeft zich ingeschreven voor een leertraject en kiest voor het profiel "Leren en digitale media". Tijdens een congres neemt hij deel aan een sessie over augmented reality. Hij schrijft hierover een blogpost op OpenU, waarin hij informatie uit deze sessie spiegelt aan een artikel over augmented reality. In het kader van zijn leertraject krijgt hij hiervoor vier punten.

De OU accrediteert geen onderwijs van andere instellingen. Als afnemers van een leertraject hebben deelgenomen aan een gecertificeerde opleiding/cursus dan wordt deze niet (nogmaals) door de OU gevalideerd.

Docenten kunnen dit leertraject ook gebruiken om geregistreerd te blijven in het Registerleraar.nl van de Onderwijscoöperatie. De Open Universiteit speelt vroegtijdig in op het behalen van permanente educatiepunten voor docenten (in de vorm van uren). Wij denken ook mee met de Onderwijscoöperatie over het waarderen van leeractiviteiten ten behoeve van herregistratie. Het leertraject 'Leren en doceren in de 21e eeuw' zal één van de leeractiviteiten zijn waaruit Registerleraren kunnen kiezen.

Meer informatie: www.openu.nl/leertrajecten

Wilfred Rubens, wilfred.rubens@ou.nl

Column Perspectief

U

Deze column gaat over u.
U dus.

Zoals ik u ken bent u allen bezig om zich te verbeteren en opnieuw uit te vinden als professional. U bent, als u tenminste een beetje lijkt op uw collega's, deze opleiding begonnen om drie elkaar overlappende redenen: u wilt uw huidige werk beter doen, u wilt binnen uw huidige werk andere werkzaamheden gaan verrichten, en u wilt werken aan uw eigen ontwikkeling. Slechts een enkeling geeft aan de opleiding te doen om een andere baan te kunnen vinden. Dat geven tenminste de starters (minder dan drie (schakel)cursussen afgerond) aan die deelnemen aan ons panel 'De stem van de student', waarmee we proberen een beter zicht te krijgen op uw motieven en op de resultaten die u bereikt (Hendriks & Boshuizen, 2011).

Vindt dat panel ook dat dat een beetje wil lukken?
Ja, zeggen zowel de starters als de meer gevorderden in de opleiding. Op één na, die nog op zoek is naar een andere baan. De veranderingen die u opmerkt betreffen zowel de uitvoering van de gewone onderwijstaken als de breedte van het takenpalet. Om er een paar te noemen:

Starters melden:

- Ja, mijn functie krijgt ineens meer diepgang doordat de studie meer inzicht in verschillende onderwerpen binnen de school geeft. Daarnaast geeft de schoolleiding ook meer toegang tot meepraten over verschillende beleidszaken binnen de school/stichting;
- Wel veranderingen; niet *doordat* (cursief toegevoegd, EB) ik deze opleiding volg, maar ik kan het bij de nieuwe werkzaamheden wel goed gebruiken;
- Ja, ik houd me nu met meer onderwijskundige zaken bezig;
- Ja, eigenlijk vrij onverwachts. In het basisonderwijs zijn nu LB functies gekomen door de functiemix. Die baan heb ik mede door de studie verkregen.

Gevorderden:

- Ja, inmiddels doe ik ook onderzoek en schrijf ik rapporten;
- Ja, maar voor deze functieverandering was de opleiding geen vereiste. Door de opleiding ben ik in gaan zien dat besluiten niet goed waren en heb daarom besloten te solliciteren op andere functie om meer invloed uit te kunnen oefenen.

Studenten die tegen hun afstuderen aanzitten:

- Ja, heb een andere functie gekregen, inhoudelijk verantwoordelijk voor het onderwijs in de P (propedeuse EB) en verantwoordelijk voor didactiek en toetsing binnen gehele instituut ...;
- Ja, op dit moment ben ik nieuwe opleidingen aan het ontwikkelen. Dat deed ik voorheen ook, maar nu kan ik het beter onderbouwen en heb ik een leidende rol in het proces.

Aan deze antwoorden zie je ook dat positieve, gewenste effecten al vroeg in de opleiding plaatsvinden. Tegelijkertijd is ook zichtbaar dat het bereiken van eigen doelstellingen mede afhankelijk is van iemands plek in de organisatie en van de bereidwilligheid van de werkgever om een medewerker iets te gunnen. Zo meldt één van de gevorderden dat zij/hij graag allerlei nieuwe dingen aanpakt, maar daar als invaller weinig mogelijkheden toe heeft, en dat een afgeronde opleiding heel gewenst is om een echte overstap te kunnen maken naar een andere werkkring. En iemand die tegen afstuderen aanzit geeft aan dat in zijn/haar huidige werkomgeving - met een cultuur waar iets goed is als het concreet en leuk is - input vanuit de 'wetenschap' niet altijd gewaardeerd wordt.

Column Perspectief

VERVOLG...

Nu zijn dit zelfrapportages en is de steekproef steeds klein. Voldoende reden om deze gegevens met argusogen te bekijken.

De tendens dat het volgen van professionaliseringscursussen en leergangen effect heeft blijkt echter ook uit 'echt', methodologisch goed in elkaar gestoken onderzoek, dat uitgevoerd is door Maurice de Volder (u allen bekend) en twee medewerkers van het Koning Willem I College in Den Bosch (de Volder, Dam, & de Groot, 2011). Zij onderzochten de effecten van het volgen van de cursussen op de zelfpercepties van de docenten (daar heb je ze weer), maar ook op reëel gedrag in de praktijk en op de prestaties van de leerlingen. Waar mogelijk waren de beoordelaars blind voor het doel van de beoordeling en wisten ze ook niet of een docent dat onderwijs had gevolgd. Op al die indicatoren vonden ze significante verschillen tussen de docenten die de cursussen hadden afgerond en een gematchte controlegroep. Over causaliteit zegt dit natuurlijk niet alles, maar een stevige indicator dat professionalisering helpt is het wel.

Intussen ben ik wel een beetje verwijderd geraakt van u als concrete student. De abstractie van onderzoeksuitkomsten kunnen dat zicht op individuen een beetje wegnemen. Misschien herkent u zich er niet in, en wellicht is u wel helemaal niets gevraagd, zoals ook bij al die peilingen van Motivaction of van Maurice de Hond. Niets gevraagd, toch vertellen? In dat geval zou het leuk zijn wanneer u iets over uzelf, uw werk en uw opleiding zou willen vertellen voor de testimonials website van de opleiding openu.nl/web/leren/testimonials.

Marion Timmermans (u allen ook bekend) is webmaster van die rubriek. Bijdragen s.v.p. dus naar haar sturen. Mijn eigen professionele zielenroerselen zult u voortaan op mijn blog moeten zoeken openu.nl/web/els/blog. Dat zal als altijd gaan over hoe mensen zich steeds verbeteren en opnieuw uitvinden, op weg naar het verbeteren van hun expertise. En soms dus ook over u.

Els Boshuizen

De Volder, M., Dam, T., & De Groot, M. (2011). *Onderzoeksrapport HPBO-project "Werk maken van professionalisering"*. 's Hertogenbosch: Koning Willem I College.

Hendriks, M. & Boshuizen, E. (2011). *Stem van de student; Nulmeting bij het studentenpanel Onderwijswetenschappen mei 2011*. Heerlen: Masteropleiding Onderwijswetenschappen.